

(Procesno)pravni položaj djeteta kao nasljednika u ostavinskom postupku – hrvatski i europski kontekst

Sažetak

U radu se raspravlja o procesnopравnim aspektima sudjelovanja djeteta kao nasljednika u ostavinskom postupku. U drugom dijelu rada koji slijedi uvod analiziraju se različite procesnopravne situacije zastupanja djeteta, i to kad samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb zbog toga što je drugi roditelj umro ili roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju odluke suda, kad oba roditelja zajednički ostvaruju roditeljsku skrb te situacija kad dijete zastupa (stalni) skrbnik. U tom kontekstu aktualizira se i pitanje imenovanja posebnog skrbnika djetetu, a u slučaju zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi i izvanparničnog postupka u kojem sud određuje tko će zastupati dijete, uzimajući u obzir i shvaćanja koja su se javila u praksi. U trećem dijelu rada sadržana je rasprava o davanju nasljedničke izjave u ime i za račun djeteta te o izvanparničnom postupku radi davanja odobrenja roditelju/ima za zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima.

*(Procesno)pravna analiza sudjelovanja djeteta kao nasljednika u ostavinskim predmetima s prekograničnim elementom sadržana je u četvrtom dijelu rada. U toj dionici raspravlja se o dvojba-
ma koje su se otvorile u primjeni Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju te o shvaćanju koje je razvio Sud Europske unije. U raspravi o europskom kontekstu pojedinih pitanja procesnopravnog položaja djeteta kao nasljednika, analiziraju se i novine Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti te o međunarodnoj otmici djece (preinaka). U zaključnom dijelu rada sadržana je sinteza glavnih rezultata istraživanja.*

Ključne riječi: *dijete, nasljednik, zastupnik, nasljednička izjava, ostavinski postupak, nasljeđivanje s prekograničnim elementom.*

**Sladana Aras
Kramar**

1. UVOD: ODREĐENJE PREDMETA ISTRAŽIVANJA

Pravni položaj djeteta kao nasljednika u ostavinskom postupku obuhvaća niz pitanja procesno-pravne prirode povezanih s okolnošću da je riječ o stranci u postupku koja je poslovno, a time i postupovno nesposobna.¹ U tom kontekstu potrebno je odrediti tko zastupa dijete u ostavinskom postupku, uzimajući u obzir, u prvom redu, odgovarajuće odredbe o roditeljskoj skrbi i njezinu sadržaju te ostvarivanju, odnosno ograničenju u njezinu ostvarivanju iz obiteljskopravnog propisa. Područje roditeljske skrbi i njezina ostvarivanja, posebice u procesnopravnoj dimenziji, značajno se reformiralo donošenjem Obiteljskog zakona iz 2015. godine.²

U temeljne sadržaje roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa.³ Pritom roditelji imaju pravo i dužnost ravnopravno, zajednički i sporazumno ostvarivati roditeljsku skrb.⁴ U slučajevima kad roditelji trajno ne žive zajedno, dužni su ostvarivanje roditeljske skrbi sporazumno urediti planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.⁵ Usto, zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi može biti uređeno i odlukom suda koja se temelji na sporazumu roditelja o svim bitnim pitanjima iz plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.⁶

Jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom sudskog postupka.⁷ Tomu treba pridodati slučajeve u kojima roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb bez sudske

odluke ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički.⁸

Polazeći od temeljnih postavki roditeljske skrbi i njezina ostvarivanja, u praksi ostavinskih postupaka moguće su različite procesnopravne situacije zastupanja djeteta, i to kad samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb i zastupa dijete zbog toga što je drugi roditelj umro ili roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju odluke suda te situacije kad oba roditelja zajednički ostvaruju roditeljsku skrb, a time i ravnopravno, zajednički i sporazumno zastupaju dijete. U tom kontekstu otvaraju se određena načelno teorijska, ali i implementacijsko-praktična pitanja. Prvo, na koji bi način trebao postupiti ostavinski sud, odnosno javni bilježnici kao povjerenici suda te koje su njihove ovlasti u ostavinskom postupku u slučaju kolizije interesa djeteta i roditelja kao njegovog zastupnika. Tomu treba pridodati pitanje kako postupiti u procesnopravnoj situaciji kad se jedan od roditelja koji zajednički ostvaruje roditeljsku skrb s drugim roditeljem protivi njegovoj radnji koju je poduzeo u postupku u ime i za račun djeteta kao nasljednika. Općenito, bitno je odrediti je li roditelj, odnosno jesu li roditelji koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb ovlašteni poduzeti sve radnje u ostavinskom postupku s (procesno)pravnim učinkom za dijete kao nasljednika ili je za pojedine radnje potrebno odobrenje dugog tijela s ciljem zaštite dobrobiti djeteta. Značajno je odrediti (procesno)pravne aspekte zastupanja djeteta (i) u slučajevima kad je dijete pod skrbništvom.⁹ Razmatranje (procesno)pravnog položaja djeteta kao nasljednika tim je više aktualno uzmu li se u obzir pravne posljedice i značenje nasljedničkih izjava, poput izjave o odricanju od nasljedstva ili izjave o prihvaćanju nasljedstva koje je opterećeno dugovima.¹⁰

Pitanjima (procesno)pravnog položaja i sudjelovanja djeteta u ostavinskom postupku u domaćem kontekstu mogu se pridodati ona koja su se javila u praksi kad je riječ o nasljeđivanju s prekograničnim elementom. Države članice Europske unije na različite načine pristupaju problematici zastupanja djeteta u ostavinskom postupku, posebice pitanju ovlasti i ograničenja u davanju nasljedničkih izjava te sklapanju sporazuma u ime i za račun djeteta.¹¹ Za određivanje mjerodavnog prava u pred-

1 U istraživanju i radu se pod pojmom djeteta podrazumijeva osoba do navršene osamnaeste godine života u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. godine (SL SFRJ, 15/1990; NN – MU RH, 12/1993, 20/1997, 4/1998, 13/1998, 5/2002 – Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativni protokol glede uključivanja djece u oružane sukobe, 7/2002, 2/2003, 2/2017 – Fakultativni protokol o postupku povodom pritužbi, 4/2017).

2 Obiteljski zakon iz 2015. godine, NN RH, 103/2015, 98/2019, 47/2020 – v. čl. 35. Zakona o Centru za posebno skrbništvo, 49/2023 – v. Odluku i Rješenje USRH, br. U-I-3941/2015 i dr. od 18. travnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca; u daljnjem tekstu: ObZ 2015.

3 Vidi odredbu čl. 92. st. 3. ObZ-a 2015.

4 Vidi odredbu čl. 104. st. 1. ObZ-a 2015.

5 Vidi odredbe čl. 104. st. 2. te čl. 106. st. 1. ObZ-a 2015. Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi je novi institut u pravnom sustavu. O njegovu uređenju i sadržaju prema ObZ-u 2015. vidi u Rešetar, Branka, *Komentar Obiteljskog zakona; I. knjiga; Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*, Zagreb: Organizator, 2022., str. 462-479.

6 Vidi odredbu čl. 104. st. 3. ObZ-a 2015. O dijelu presude koja je donesena na temelju sporazuma roditelja o ostvarivanju zajedničke roditeljske skrbi te njezinu pobijanju vidi Aras Kramar, Slađana, *Komentar Obiteljskog zakona; II. knjiga; Postupak pred sudom i prijelazne i završne odredbe*, Zagreb: Organizator, 2022., str. 317-318.

7 Vidi rješenja sadržana u čl. 105. st. 1. te st. 3. do st. 5. ObZ-a 2015. Vidi i Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 451.

8 Vidi odredbu čl. 105. st. 2. ObZ-a 2015. Vidi i Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 451.

9 Vidi rješenja sadržana u čl. 224. ObZ-a 2015.

10 Vidi rješenja sadržana u čl. 130. do čl. 137. te čl. 220. Zakona o nasljeđivanju iz 2003. godine, NH RH, 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015, 14/2019; u daljnjem tekstu: ZN. O nasljedničkoj izjavi kao izričitom, jednostranom, strogo formalnom i neopozivom očitovanju volje, i to pozitivnom ili negativnom, vidi u Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *Nasljedno pravo*, III. izd., Zagreb: Narodne novine, 2008., str. 101-106., 479-480.

11 Vidi, primjerice, izvješća pojedinih država i načela Komisije za europsko obiteljsko pravo, <http://ceflonline.net/paren>

metima povezanim s roditeljskom skrbi i njezinim ostvarivanjem značajna su pravila Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsci i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. godine.¹²

Sudjelovanje djeteta kao nasljednika u predmetima s prekograničnim elementom potrebno je aktualizirati (i) s aspekta vođenja i trajanja ostavinskog postupka u slučajevima kad dijete ima uobičajeno boravište u drugoj državi članici, a time i njegove učinkovitosti te zaštite dobrobiti djeteta. Riječ je o slučajevima kad bi se u državi članici djetetova uobičajenog boravišta trebali pokretati i voditi odgovarajući postupci povezani s pitanjima roditeljske skrbi¹³, odnosno zastupanja djeteta u ostavinskom postupku koji bi se vodio u drugoj državi članici, državi ostaviteljeva uobičajenog boravišta u trenutku njegove smrti.¹⁴ Stoga je u europskom kontekstu relevantna i procesnopravna dimenzija, pitanje nadležnosti države članice u kojoj se vodi ostavinski postupak i za predmete povezane s (procesno)pravnim položajem i zastupanjem djeteta kao nasljednika.

U drugom dijelu rada koji slijedi uvod analiziraju se procesnopravne situacije zastupanja djeteta kad samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb zbog toga što je drugi roditelj umro ili roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju odluke suda (vidi *infra ad* 2.2.), situacija kad oba roditelja zajednički ostvaruju roditeljsku skrb (vidi *infra ad* 2.3.) te procesnopravna situacija kad dijete zastupa (stalni) skrbnik (vidi *infra ad* 2.4.). U

tom dijelu aktualizira se pitanje imenovanja posebnog skrbnika djetetu (vidi *infra ad* 2.2. i 2.4.), a u slučaju zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi, i izvanparničnog postupka u kojem sud određuje tko će zastupati dijete, uzimajući u obzir i shvaćanja koja su se javila u praksi (vidi *infra ad* 2.3.). U trećem dijelu rada sadržana je rasprava o davanju nasljedničke izjave u ime i za račun djeteta te o izvanparničnom postupku radi davanja odobrenja roditelju/ima za zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrijednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima (vidi *infra ad* 3.).

U četvrtom dijelu rada sadržana je (procesno)pravna analiza sudjelovanja djeteta kao nasljednika u ostavinskim predmetima s prekograničnim elementom. U toj dionici raspravlja se o dvojba koje su se otvorile u primjeni Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju te o shvaćanju koje je razvio Sud Europske unije.¹⁵ U raspravi o europskom kontekstu procesnopravnog položaja djeteta kao nasljednika, analiziraju se i novine Uredbe (EU) 2019/1111 relevantne po pitanju nadležnosti u predmetima roditeljske odgovornosti. U zaključnom dijelu rada sadržana je sinteza glavnih rezultata istraživanja (vidi *infra ad* 5.).

2. ZASTUPANJE DJETETA U OSTAVINSKOM POSTUPKU

2.1. OPĆENITO

Ostavinski postupci u kojima se dijete može javiti kao stranka mogu biti različiti po pitanju temelja nasljeđivanja te ostavitelja. Tako može biti riječ o zakonskom nasljeđivanju jednog od roditelja ili takvom nasljeđivanju pretka djeteta po načelu predstavljanja (čl. 8. st. 1., čl. 9. i čl. 10. ZN-a).¹⁶ Tomu se trebaju pridodati situacije oporučnog nasljeđivanja, okolnost da je, primjerice, predak odredio dijete kao oporučnog nasljednika.¹⁷

Ako bi se *supra* opisane situacije zakonskog i oporučnog nasljeđivanja razmatrale iz procesnopravnog aspekta zastupanja djeteta u ostavinskom postupku, kao zastupnik djeteta može se javiti jedan roditelj ili oba roditelja. To može biti jedan roditelj ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički (*arg. ex*: čl. 105. st. 2. i čl. 116. st. 1. ObZ-a 2015.). Usto, moguća je pro-

tal-responsibility-reports-by-jurisdiction/, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://ceffonline.net/wp-content/uploads/Principles-PR-English.pdf, pristup 15. 5. 2023.

12 Zakon o potvrđivanju Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsci i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece, NN – MU RH, 5/2009, 8/2009; u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1996. Vidi odredbe o mjerodavnom pravu sadržane u čl. 15. do čl. 22. Haške konvencije iz 1996.

13 Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i ovrsci odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti, te o međunarodnoj otmici djece (preinaka), SL EU 2019, L 178, 2. 7. 2019., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32019R1111>, pristup 15. 5. 2023. (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) 2019/1111). (I) u novoj je Uredbi (EU) 2019/1111 kao temeljna poveznica kojom je razrađeno načelo zaštite najboljeg interesa djeteta te kriterij blizine, prihvaćeno uobičajeno boravište djeteta (vidi čl. 7. Uredba (EU) 2019/1111). O novijim trendovima na području određivanja uobičajenog boravišta vidi Beaumont, P.; Holliday, J., „Recent Developments on the Meaning of „Habitual Residence“ in Alleged Child Abduction Cases“, u: Župan, M. (ur.), *Private International Law in the Jurisprudence of European Courts – Family at Focus*, Osijek: Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2015., str. 39-58.

14 Vidi pravilo o općoj nadležnosti, sadržano u čl. 4. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN>, pristup 12. 5. 2023. (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju).

15 Tako vidi Presudu od 6. listopada 2015., *Matoušková*, C-404/14, EU:C:2015:653, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=169198&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12711558>, pristup 12. 5. 2023.

16 O načelu predstavljanja (reprezentacije) u nasljednom pravu vidi i Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.* (bilj. 10), str. 205-207.

17 O nasljeđivanju na temelju oporuke vidi rješenja sadržana u glavi drugog drugog dijela ZN-a.

cesna situacija zastupanja djeteta kao oporučnog nasljednika u ostavinskom postupku od strane jednog roditelja koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke (*arg. ex* čl. 105. st. 1. te st. 3. do st. 5. ObZ-a 2015.) (vidi *infra ad* 2.2.). Drugi postupci, i to postupci u kojima se kao zastupnici djeteta javljaju oba roditelja, u praksi mogu biti aktualni u predmetima u kojima sudjeluje dijete kao oporučni nasljednik te oba roditelja u tom trenutku zajednički ostvaruju roditeljsku skrb (*arg. ex*: čl. 104. i čl. 106. ObZ-a 2015.) (vidi *infra ad* 2.3.). Uz roditelja kao zakonskog zastupnika djeteta, dijete bi kao stranku ostavinskog postupka mogao zastupati njegov (stalni) skrbnik. Navedena procesna situacija moguća je kako u slučajevima kad je dijete pod skrbništvom u trenutku otvaranja nasljedstva (*arg. ex* čl. 224. ObZ-a 2015.) tako i u slučajevima nasljeđivanja roditelja djeteta koji je za života samostalno ostvarivao roditeljsku skrb (*arg. a contrario ex* čl. 105. st. 2. ObZ-a 2015.; *arg. ex* čl. 116. st. 2. i st. 3. ObZ-a 2015.) (vidi *infra ad* 2.4.).

2.2. PROCESNOPRAVNA SITUACIJA KAD JEDAN RODITELJ SAMOSTALNO OSTVARUJE RODITELJSKU SKRB

Pravo i dužnost zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa sadržaj je roditeljske skrbi (čl. 92. st. 3. ObZ-a 2015.). Okolnost da samo jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb može biti posljedica sudske odluke, i to ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom sudske postupka o načinu ostvarivanja roditeljske skrbi (*arg. ex*: čl. 105. st. 1. te st. 3. do st. 5. ObZ-a 2015.). Usto, roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb bez sudske odluke ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički (čl. 105. st. 2., čl. 116. st. 1. ObZ-a 2015.).

U procesnopravnoj analizi sudjelovanja djeteta kao stranke ostavinskog postupka u slučaju kad samo jedan roditelj ostvaruje roditeljsku skrb, a time se javlja kao njegov zakonski zastupnik u postupku, otvara se pitanje procesnih jamstava položaja djeteta u slučaju mogućeg sukoba njegovih interesa i interesa roditelja kao zastupnika. Interesantno je istaknuti odluku prvostupanskog suda o imenovanju posebnog skrbnika djetetu, u osobi djelatnika Centra za posebno skrbništvo, kako bi ga zastupao tijekom izvanparničnog postupka radi davanja odobrenja roditelju koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb, i to odobrenja za davanje odgovarajuće nasljedničke izjave u ostavinskom postupku koji je pokrenut nakon smrti djetetova drugog roditelja. To je prvostupansko rješenje bilo potvrđeno

od strane drugostupanskog suda.¹⁸ Postupak je bio pokrenut prijedlogom roditelja djeteta za donošenje odluke o odobrenju za zastupanje djeteta tijekom ostavinskog postupka iza pokojnog roditelja djeteta.¹⁹ Pritom je u prijedlogu određeno da se traži odobrenje za davanje odgovarajuće nasljedničke izjave u ime djeteta.²⁰

Drugostupanski sud naglašava da je odredbom čl. 240. st. 1. t. 8. ObZ-a 2015. propisano da će radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa djeteta Centar za socijalnu skrb (danas: Zavod)²¹ ili sud imenovati posebnog skrbnika u drugim slučajevima kada je to propisano odredbama tog Zakona (ObZ 2015.), odnosno posebnih propisa, ili ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.²² Usto, drugostupanski sud u obrazloženju navodi da je za valjano zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima, potrebno da roditelj koji zastupa dijete dobije pisanu suglasnost drugog roditelja ako i on ostvaruje roditeljsku skrb te odobrenje suda u izvanparničnom postupku, pozivajući se na rješenja čl. 101. st. 1. ObZ-a 2015.²³ Stoga drugostupanski sud zaključuje da u opisanoj situaciji rješenje o imenovanju posebnog skrbnika može donijeti i sud ako je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta, koji je na to izrijekom ovlašten odredbama čl. 240. st. 1. t. 8. te čl. 101. st. 1. i st. 5. ObZ-a 2015.²⁴

U opisanom predmetu bila je riječ o imenovanju posebnog skrbnika djetetu u izvanparničnom postupku radi davanja odobrenja njegovu roditelju za davanje nasljedničke izjave u ime djeteta tijekom ostavinskog postupka. Međutim, treba primijetiti da bi isti razlozi, potreba zaštite dobrobiti djeteta, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, mogli govoriti i u prilog imenovanju posebnog skrbnika za poduzimanje radnji tijekom ostavinskog postupka

18 Županijski sud u Puli, Gž Ob-25/2016 od 9. veljače 2016. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 106.

19 *Ibid.*

20 *Vidi ibid.*

21 Zakonom o socijalnoj skrbi iz 2022. godine (NN RH, 18/2022, 46/2022, 119/2022; u daljnjem tekstu: ZSS 2022.) napuštena su rješenja o centru za socijalnu skrb kao ustanovi socijalne skrbi koja djeluju i u sklopu obiteljskoppravne zaštite. Tim je Zakonom (ZSS 2022.) propisano ustrojavanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad (u daljnjem tekstu: Zavod). Zavod obavlja poslove iz svoje nadležnosti, uključujući i one obiteljskoppravne zaštite, u središnjoj jedinici koja se ustrojava kao središnja služba sa sjedištem u Zagrebu te područnim jedinicama. Vidi rješenja sadržana u odredbama čl. 176. do čl. 185. ZSS-a 2022. Centri za socijalnu skrb osnovani prema odredbama Zakona o socijalnoj skrbi iz 2012. (NN RH, 33/2012, 46/2013) ili Zakona o socijalnoj skrbi iz 2013. godine (NN RH, 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017, 98/2019, 64/2020, 138/2020) prestali su s radom istekom 31. prosinca 2022. godine (čl. 317. st. 1. ZSS 2022.).

22 Tako Županijski sud u Puli, Gž Ob-25/2016 od 9. veljače 2016., *op. cit.* (bilj. 18).

23 *Ibid.*

24 Tako *ibid.*

u ime i za račun djeteta. U tim slučajevima zastupanja djeteta putem posebnog skrbnika, u vezi s davanjem odobrenja za zastupanje, odnosno davanje nasljedničke izjave u ostavinskom postupku te tijekom ostavinskog postupka, može biti riječ i o posebnoj skrbniku koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo.²⁵ O postupku radi davanja odobrenja suda za zastupanje djeteta u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima vidi *infra ad 3*.

2.3. PROCESNOPRAVNA SITUACIJA KAD OBA RODITELJA ZAJEDNIČKI OSTVARUJU RODITELJSKU SKRB

Ako oba roditelja zajednički ostvaruju roditeljsku skrb te pravo i dužnost zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa (čl. 92. st. 2., čl. 104. ObZ-a 2015.), u ostavinskom postupku u kojem se dijete javlja kao stranka otvara se pitanje procesnopравnih učinaka radnji zastupanja u slučajevima kad nema suglasnosti među roditeljima (primjerice, kad roditelji kao zastupnici djeteta poduzmu sadržajno suprotne radnje u postupku). Roditelji koji ostvaruju roditeljsku skrb imaju dužnost i pravo sporazumno zastupati svoje dijete u odnosu prema trećima u osobnim i imovinskim pravima (čl. 99. ObZ-a 2015.). Značajno je rješenje prema kojemu se smatra da je jedan roditelj dao svoj pristanak drugom roditelju da može zastupati dijete bez njegove izričite suglasnosti (čl. 99. st. 2. ObZ-a 2015.). Međutim, to neće vrijediti u slučajevima kad se traži izričita pisana suglasnost drugog roditelja (čl. 99. st. 2. ObZ-a 2015.), kao što je to slučaj sa zastupanjem djeteta prigodom raspolaganja njegovim nasljedstvom (vidi čl. 101. st. 2. ObZ-a 2015.).

Kad se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete, među ostalim, o raspolaganju nasljedstvom djeteta²⁶, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete (čl. 109. st. 1. ObZ-a 2015.). Uz odluku o tome tko će zastupati dijete u ostavinskom postupku, može se u pokrenutom izvanparničnom postupku tražiti od suda odobrenje za zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom i imovinskim pravima, odnosno odobrenje za davanje odgovarajuće nasljedničke izjave

²⁵ Vidi rješenja iz čl. 240. st. 1. t. 8. te st. 6. do st. 7. ObZ-a 2015-a. Vidi i *infra ad* bilj. 35.

²⁶ Vidi rješenja iz čl. 108. st. 1. do st. 3. te čl. 101. ObZ-a 2015.

(*arg. ex* čl. 101. st. 5. ObZ-a 2015.).^{27 28}

2.4. PROCESNOPRAVNA SITUACIJA KAD DIJETE ZASTUPA SKRBNIK

Ako je dijete pod skrbništvom u skladu s odgovarajućim rješenjima ObZ-a 2015.,²⁹ djetetov (stalni) skrbnik dužan je savjesno se brinuti o osobnim i imovinskim pravima i obvezama djeteta, a osobito o njegovu zdravlju, odgoju i obrazovanju (čl. 227. ObZ-a 2015.). Skrbnik zastupa dijete u poduzimanju poslova i radnji te je u poslovima zastupanja dužan prihvatiti mišljenje djeteta u skladu s njegovom dobi i zrelosti (*arg. ex*: čl. 219. st. 1., čl. 257. u vezi s čl. 230. ObZ-a 2015.).

Pri razmatranju procesnopравnog položaja djeteta u ostavinskom postupku, značajno je istaknuti da je skrbniku djeteta potrebno prethodno odobrenje Zavoda za poduzimanje važnije mjere u pogledu imovine djeteta (čl. 228. t. 3. ObZ-a 2015.). Pritom ObZ 2015. upućuje na primjenu odredaba čl. 261. st. 2. te st. 3. koje su relevantne za upravljanje i zastupanje u imovinskim stvarima štíćenika, a prema kojima skrbnik može samo uz prethodno odobrenje Zavoda poduzeti posao koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štíćenika, a osobito: (1.) otuditi ili opteretiti štíćenikove nekretnine; (2.) otuditi iz štíćenikove imovine pokretnine veće vrijednosti te (3.) raspolagati štíćenikovim imovinskim pravima.³⁰

Polazeći od odredaba čl. 228. t. 3. te čl. 261. st. 2. ObZ-a 2015. treba uzeti da bi skrbniku djeteta bilo potrebno prethodno odobrenje Zavoda (i) za davanje odgovarajućih nasljedničkih izjava u ostavinskom postupku, poput odricanja od nasljedstva, ali i prihvaćanja nasljedstva koje je opterećeno dugovima.³¹ U prilog tom shvaćanju govori i

²⁷ U tom smislu i Županijski sud u Puli, Gž Ob-25/2016 od 9. veljače 2016. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 106. Vidi i Županijski sud u Puli, Gž Ob-3/2018, prema kojemu je, suprotno shvaćanju prvostupanijskog suda, roditelju kao zakonskom zastupniku za raspolaganje nasljedstvom u vidu prihvaćanja nasljedstva s teretom ili odricanja, potrebno odobrenje suda u skladu s odredbom čl. 101. ObZ-a 2015. Županijski sud u Puli, Gž Ob-3/2018 – odluka cit. prema Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 428-429.

²⁸ O postupku radi davanja odobrenja suda za zastupanje djeteta u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima vidi *infra ad 3*.

²⁹ Prema odredbi čl. 224. ObZ-a 2015., dijete je pod skrbništvom ako su mu roditelji: (1.) umrli, nestali, nepoznati ili su najmanje mjesec dana nepoznatog boravišta; (2.) lišeni prava na roditeljsku skrb; (3.) lišeni poslovne sposobnosti u dijelu koji ih onemogućava u ostvarivanju roditeljske skrbi; (4.) maloljetni, a nisu stekli poslovnu sposobnost sklapanjem braka; (5.) odsutni ili spriječeni i nisu u mogućnosti brinuti se o svojem djetetu, a ostvarivanje roditeljske skrbi nisu povjerali osobi koja ispunjava uvjete za skrbnika ili (6.) dali pristanak za posvojenje djeteta.

³⁰ ObZ-om 2015. izrijekom je postavljeno pravilo prema kojemu u rješenju o odobrenju posla koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štíćenika odnosno djeteta, Zavod određuje namjenu pribavljenih sredstava i po obavljenom poslu, nadzire njihovu upotrebu (vidi čl. 261. st. 3. ObZ-a 2015.).

³¹ Usp. Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 834., 957.

rješenje ObZ-a 2015. prema kojemu se inzistira na odobrenju suda u izvanparničnom postupku da bi zastupanje djeteta od strane roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb bilo valjano, među ostalim, u slučaju raspolaganja nasljedstvom te prihvaćanja darova s teretom (čl. 101. st. 1. i st. 2. ObZ-a 2015.).³² Stoga bi ostavinski sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda u ostavinskom postupku mogao povući pravne posljedice iz odgovarajuće izjave, odnosno radnje skrbnika kao zastupnika djeteta o odricanju od nasljedstva, ali treba uzeti i prihvaćanja nasljedstva opterećenog dugovima, samo ako bi on podnio odgovarajuće odobrenje Zavoda (*arg. ex. čl. 228. t. 3., čl. 261. st. 2. u vezi s čl. 101. st. 1. i 2. ObZ-a 2015.*).

Uz situaciju kad je dijete već pod skrbništvom u trenutku otvaranja nasljedstva, interesantna je procesnopravna pozicija djeteta u slučaju smrti roditelja koji je za života samostalno ostvarivao roditeljsku skrb. Ako roditelji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb i jedan od njih umre, drugi roditelj nastavlja samostalno ostvarivati roditeljsku skrb (čl. 116. st. 1. ObZ-a 2015.). Međutim, ako roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb umre, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, drugog roditelja ili Zavoda donijeti rješenje kojim će povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi drugom roditelju, ako je to u skladu s dobrobiti djeteta (čl. 116. st. 2. ObZ-a 2015.). U tom smislu otvara se pitanje procesnopravne pozicije djeteta te njegova zastupanja iza smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb, posebice ako bi postupak povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi drugom roditelju ili stavljanja djeteta pod skrbništvo dugo trajao.

Prema odredbi čl. 116. st. 3. ObZ-a 2015., do donošenja rješenja kojim će povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi drugom roditelju, sud će na prijedlog Zavoda, odnosno djeteta ili drugog roditelja, ako je to potrebno, žurno odlučiti koja će osoba privremeno skrbiti o djetetu.³⁴ Navedenom rješenju treba pridodati odredbu čl. 240. st. 1. t. 8. ObZ-a 2015., prema kojoj će Zavod ili sud imenovati posebnog skrbnika djetetu (i) u drugim slučajevima, uz one koji su poimenice navedeni u ObZ-u 2015., kad je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta. Stoga treba dodati da bi se djetetu mogao

postaviti posebni skrbnik koji bi ga zastupao u ostavinskom postupku ako bi to bilo potrebno radi zaštite njegovih prava i interesa, uzimajući u obzir načelo žurnosti, i to do okončanja izvanparničnog postupka radi povjeravanja roditeljske skrbi drugom roditelju, odnosno, ako to nije moguće, do stavljanja djeteta pod skrbništvo (*arg. ex. čl. 240. st. 1. t. 8. u vezi s čl. 116. st. 3. ObZ-a 2015.*). Također, treba dodati da bi se osobi kojoj sud povjerala privremenu skrb o djetetu mogla (naknadno) odrediti (i) dužnost i ovlast da djeluje kao posebni skrbnik, zastupajući dijete u ostavinskom postupku (*arg. ex. čl. 240. st. 1. t. 8. i st. 6.³⁵ u vezi s čl. 116. st. 3. ObZ-a 2015.*).

U slučajevima zastupanja djeteta u ostavinskom postupku od strane posebnog skrbnika, otvara se pitanje je li on ovlašten za davanje svih izjava i poduzimanje svih radnji u ime i za račun djeteta u granicama rješenja kojim je imenovan ili mu je za određene izjave i radnje potrebno posebno prethodno odobrenje. Usto, ako bi mu bilo potrebno posebno prethodno odobrenje za davanje nasljedničkih izjava, poput izjave o odricanju od nasljedstva ili prihvaćanju nasljedstva opterećenog dugovima, tko bi bio nadležan za davanje toga posebnog odobrenja: sud – što je izričito propisano kod zastupanja od strane roditelja (čl. 101., čl. 478. st. 1. t. 4. ObZ-a 2015.) ili Zavod – što je propisano kod zastupanja od strane stalnog skrbnika (čl. 228. t. 3., čl. 261. st. 2. i st. 3. ObZ-a 2015.)?

Opće je pravilo da se rješenjem o imenovanju posebnog skrbnika određuju njegove dužnosti i ovlasti (čl. 242. st. 2. ObZ-a 2015.). Tomu treba pridodati i rješenje iz čl. 240. st. 2. ObZ-a 2015., prema kojemu je posebni skrbnik dužan zastupati dijete u postupku za koji je imenovan; obavijestiti dijete o predmetu spora, tijeku i ishodu na način koji je primjeren djetetovoj dobi; prema potrebi, razgovarati s roditeljem ili drugim osobama koje su djetetu bliske (čl. 240. st. 2. ObZ-a 2015.). Uređujući ovlasti i dužnosti posebnog skrbnika, odredbom čl. 243. st. 1. ObZ-a 2015. propisana je odgovarajuća primjena odredbe čl. 230. o pravu djeteta (pod skrb-

32 O postupku radi davanja odobrenja suda za zastupanje djeteta vidi *infra ad 3.*

33 Sudeno je da je skrbniku bilo potrebno prethodno odobrenje prijašnjeg centra za socijalnu skrb za sklapanje darovnog ugovora čiji su predmet nekretnine štićenika. Županijski sud u Varaždinu, GŽ Zk-470/2018-6 od 26. kolovoza 2019. – odluka cit. prema Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 960-961.

34 U procesnoj doktrini zastupa se shvaćanje da je ovdje riječ o osiguranju privremenom mjerom o tome s kojom će osobom dijete stanovati, a koja se može odrediti i tijekom postupka u kojem se odlučuje o povjeravanju ostvarivanja roditeljske skrbi drugom roditelju. Tako Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 508. Vidi i odredbu čl. 536. ObZ-a 2015.

35 Posebni skrbnik koji se imenuje djetetu je u načelu zaposlenik Centra za posebno skrbništvo, pravnik s položenim pravosudnim ispitom (čl. 240. st. 3. ObZ-a 2015.). Vidi i odredbe čl. 18. te čl. 19. Zakona o Centru za posebno skrbništvo, NN RH, 47/2020. Međutim, prema odredbama čl. 240. st. 5. do st. 7. ObZ-a 2015., Zavod treba, odnosno može u određenim slučajevima koji se u načelu ne odnose na zastupanje djeteta u sudskom postupku u skladu s ObZ-om 2015., imenovati posebnog skrbnika izvan Centra za posebno skrbništvo. Riječ je o slučajevima djeteta stranog državljanina ili djeteta bez državljanstva koje se bez pratnje zakonskoga zastupnika zatekne na teritoriju Republike Hrvatske (čl. 240. st. 1. t. 7. ObZ-a 2015.), ali i „u drugim slučajevima kada je to propisano odredbama ovoga Zakona, odnosno posebnih propisa ili ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta“ (čl. 240. st. 1. t. 8. ObZ-a 2015.). Pritom posebni skrbnik koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo mora ispunjavati uvjete za imenovanje skrbnika (čl. 240. st. 7. ObZ-a 2015.).

ništvom) na izražavanje mišljenja; odredbe čl. 233. o temeljnim načelima skrbništva; odredbe čl. 252. st. 2. i st. 3. o dužnosti (stalnog) skrbnika da razmotri mišljenje, želje i osjećaje šticeenika te ih uzme u obzir, osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti, prije poduzimanja mjera zaštite osobe šticeenika ili njegovih imovinskih interesa; odredbe čl. 257. st. 2. o dužnosti (stalnog) skrbnika da u poslovima zastupanja prihvati mišljenje i želje šticeenika, osim ako je to u suprotnosti s njegovom dobrobiti; odredbe čl. 265. o odgovornosti (stalnog) skrbnika; odredaba čl. 270. do čl. 273. kojima su propisana pitanja mjesne nadležnosti Zavoda u poslovima skrbništva te čl. 276. ObZ-a 2015. o dužnosti suradnje tijela i osoba u poslovima skrbništva.³⁶

Očito je da ObZ 2015. ni izrijeком ni upućivanjem na odgovarajuću primjenu odredaba koje bi vrijedile za skrbništvo (za djecu) i (stalnog) skrbnika, ne postavlja zahtjev posebnog prethodnog odobrenja posebnom skrbniku za davanje određenih važnijih izjava i radnji u pogledu imovine. Čini se da bi trebalo prihvatiti shvaćanje kako rješenje Zavoda kojim je posebni skrbnik imenovan te kojim su određeni opseg njegovih ovlasti i dužnosti treba izrijeком određivati i pitanje davanja nasljedničkih izjava u kontekstu zastupanja djeteta u ostavinskom postupku za koji je taj posebni skrbnik imenovan (*arg. ex* čl. 242. st. 1. i 2. ObZ-a 2015.). U kontekstu vođenja ostavinskog postupka u kojem sudjeluje dijete kao stranka, interesantno je pitanje bi li javni bilježnik kao povjerenik suda mogao djetetu imenovati privremenog zastupnika (*curator ad litem*), pod pretpostavkama koje su inače određene Zakonom o parničnom postupku³⁷ koji se primjenjuje na odgovarajući način (čl. 175. st. 2. ZN-a). Odredbom čl. 84. st. 1. ZPP-a izrijeком je postavljeno da će sud tuženiku na njegov trošak postaviti privremenog zastupnika ako se u tijeku postupka pred prvostupanjskim sudom pokaže da bi redovan postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženiku trajao dugo, tako da bi zbog toga za jednu ili obje stranke mogle nastati štetne posljedice, među ostalim, ako tuženik nije parnično sposoban, a nema zakonskog zastupnika.³⁸ Usto, o postavljanju privremenog zastupnika sud će bez odgode obavijestiti Zavod (čl. 84. st. 3. ZPP-a) te privremeni zastupnik obavlja svoju funkciju sve dok se stranka ili njezin punomoćnik ne

pojavi pred sudom, odnosno dok Zavod ne obavijesti sud da je postavio skrbnika (čl. 85. st. 2. ZPP). Polazeći od odgovarajuće primjene navedenih rješenja ZPP-a, treba uzeti u obzir da bi pod općom pretpostavkom da bi postupak oko postavljanja skrbnika djetetu trajao dugo, tako da bi zbog toga za njega i/ili druge sudionike ostavinskog postupka mogle nastati štetne posljedice, javni bilježnik kao povjerenik suda mogao postaviti privremenog zastupnika te o tome obavijestiti Zavod (*arg. ex* čl. 84. i čl. 85. ZPP-a u vezi s čl. 175. st. 2., čl. 176. st. 4., čl. 180. st. 2., čl. 241. st. 1., čl. 242. ZN-a).³⁹ Zavod bi prema tako postavljenom privremenom zastupniku imao sve ovlasti kao i prema skrbniku kojeg je sam imenovao, među ostalim, ovlast da mu posebnim rješenjem precizira opseg ovlasti i dužnosti u ostavinskom postupku (poput ovlasti davanja nasljedničkih izjava).⁴⁰ U prilog mogućnosti da javni bilježnik kao povjerenik suda postavi privremenog zastupnika djetetu uz odgovarajuću primjenu odredaba ZPP-a govori i činjenica da bi javni bilježnik kao povjerenik suda morao moći postaviti (i) privremenog skrbnika ostavine (*arg. ex* čl. 200. u vezi s čl. 176. st. 4., čl. 241. st. 1., čl. 242. ZN-a), a takvo je shvaćanje (već) prisutno u teoriji.⁴¹

3. NASLJEDNIČKE IZJAVE I POSTUPAK RADI DAVANJA ODOBRENJA SUDA ZA ZASTUPANJE DJETETA

3.1. OPĆENITO

Različito od pitanja davanja odobrenja za zastupanje djeteta pod skrbništvom u vezi s njegovom vrijednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima⁴², ObZ-om 2015. propisana je sudska nadležnost za slučajeve kad je riječ o roditelju/ima kao zastupnicima djeteta. Za valjano zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrijednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima, roditelju koji zastupa dijete potrebna je pisana suglasnost drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb te odobrenje

36 Vidi rješenja sadržana u odredbi čl. 243. st. 1. ObZ-a 2015.

37 Zakon o parničnom postupku, SL SFRJ, 4/1977 – 35/1991; NN RH, 26/1991, 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/2003, 88/2005 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/2007 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/2008, 96/2008 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/2008 – ispravak, 57/2011, 148/2011 – pročišćeni tekst, 25/2013, 89/2014 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/2019, 80/2022, 114/2022 (u daljnjem tekstu: ZPP).

38 Vidi odredbu čl. 84. st. 2. t. 1. ZPP-a.

39 Vidi i odredbu čl. 180. st. 2. ZN-a. Izneseno je shvaćanje u prilog mogućnosti da ostavinski sud sam postavi stranci privremenog zastupnika te o tome obavijesti tijelo skrbništva prema odredbama čl. 84. te čl. 85. ZPP-a. Tako Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.* (bilj. 10), str. 468.

40 U odnosu na prijašnji centar za socijalnu skrb, usp. Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, *Gradansko parnično procesno pravo*, 7. izd., Zagreb: Narodne novine, 2004., str. 324-325. Vidi i Dika, Mihajlo, *Gradansko parnično pravo; Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku; IV. knjiga*, Zagreb: Narodne novine, 2008., str. 204. Za ovlasti Zavoda, odnosno potrebu da (stalni) skrbnik djeteta ima prethodno odobrenje Zavoda za poduzimanje važnije mjere u pogledu imovine djeteta, vidi rješenja sadržana u čl. 228. t. 3. te čl. 261. st. 2. ObZ-a 2015.

41 Tako Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.* (bilj. 10), str. 471-472.

42 O procesnoj pravnoj situaciji kad dijete zastupa skrbnik, vidi *supra* ad 2.4.

suda u izvanparničnom postupku (čl. 98. st. 3., čl. 99. st. 2., čl. 101. st. 1. ObZ-a 2015.). Zastupanjem u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima djeteta smatra se zastupanje prigodom otuđenja i opterećenja nekretnina, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnina veće vrijednosti, raspolaganja dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganja nasljedstvom, prihvaćanja darova s teretom ili odbijanja ponuđenih darova te raspolaganja drugim vrjednijim imovinskim pravima, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja (čl. 101. st. 2. ObZ-a 2015.).

S obzirom na značenje sudske odluke kojom se odobrava zastupanje djeteta u vezi s vrjednijom imovinom i imovinskim pravima, interesantno je pratiti sudsku praksu. Tako se u praksi javio postupak u kojem su roditelji djeteta, kao njegovi zakonski zastupnici, zajednički podnijeli prijedlog sudu radi davanja odobrenja kako bi u ime i za račun djeteta prodali automobil koji je u njegovu vlasništvu⁴³; postupak u kojem je roditelj djeteta koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb i zastupa dijete podnio prijedlog sudu radi davanja odobrenja kako bi u ime i za račun djeteta raspolagao njegovim nasljedstvom, odnosno dao odgovarajuću nasljedničku izjavu u ostavinskom postupku⁴⁴; postupak u kojem se tražilo odobrenje za raspolaganje suvlasničkim dijelom naslijeđenog automobila iza pokojnog roditelja djeteta, i to za uklanjanje automobila koji je u suvlasništvu djeteta⁴⁵; postupak u kojem se tražilo odobrenje za registraciju osobnog vozila u suvlasništvu djeteta.⁴⁶

3.2. STRANKE

Izvanparnični postupak radi davanja odobrenja za zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom i imovinskim pravima mogu pokrenuti dijete ili roditelj(i) koji ima(ju) pravo zastupati dijete (čl. 479. st. 1. u vezi s čl. 101. st. 1. i st. 5. ObZ-a 2015.). U tom se smislu javila i sudska praksa, odnosno potvrđena je prvostupanjska odluka o odbacivanju prijedloga predlagatelja, u okolnostima kad je prijedlog podnijela sestra djeteta, s obrazloženjem da taj prijedlog može podnijeti zakonski zastupnik, dakle, roditelj maloljetne sestre.⁴⁷ Dijete je stranka postupka radi davanja odobrenja za njegovo zastupanje, među ostalim, prigodom

43 Županijski sud u Splitu, Gž Ob-439/2016 od 18. listopada 2016. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 106.

44 Županijski sud u Puli, Gž Ob-25/2016 od 9. veljače 2016. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 106. Vidi i Županijski sud u Puli, Gž Ob-3/2018 – odluka cit. prema Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 428-429.

45 Županijski sud u Splitu, Gž Ob-696/2016 od 17. siječnja 2017. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 522.

46 Županijski sud u Splitu, Gž Ob-662/2016 od 5. prosinca 2016. – odluka cit. prema Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 429-430.

47 Županijski sud u Splitu, Gž Ob-696/2016 od 17. siječnja 2017. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 522.

raspolaganja nasljedstvom i davanja odgovarajućih nasljedničkih izjava, neovisno o tome je li ga pokrenulo (čl. 479. st. 8. ObZ-a 2015.). U određenim situacijama suprotnih interesa djeteta i roditelja, zbog potrebe zaštite dobrobiti djeteta, mogu biti dvojbena procesna jamstva i pitanje zastupanja djeteta tijekom izvanparničnog postupka radi davanja odobrenja.

U praksi se javilo shvaćanje o imenovanju posebnog skrbnika djeteta u izvanparničnom postupku radi davanja odobrenja njegovu roditelju za davanje nasljedničke izjave u ime djeteta tijekom ostavinskog postupka radi zaštite dobrobiti djeteta, i to u prilog mogućnosti da ga sud imenuje na temelju odredaba čl. 240. st. 1. t. 8. te čl. 101. st. 1. i st. 5. ObZ-a 2015.⁴⁸ S druge strane, u drugoj odluci drugostupanjskog suda istaknuta je potreba ocjene postojanja sukoba interesa djeteta i roditelja koji ima pravo zastupati dijete.⁴⁹ Tako je drugostupanjski sud prihvatio žalbu posebnog skrbnika te ukinuo rješenje o njegovu imenovanju, s obrazloženjem da iz podataka u spisu nije moguće izvesti zaključak da bi između roditelja i djeteta postojao sukob interesa glede tog prijedloga.⁵⁰ Riječ je bila o roditeljima djeteta koji su zajednički kao zakonski zastupnici djeteta podnijeli prijedlog radi davanja odobrenja kako bi u ime i za račun djeteta prodali automobil koji je u njegovu vlasništvu.⁵¹

3.3. ODREĐENA PITANJA POSTUPKA

U izvanparničnom postupku radi davanja odobrenja za zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima stvarno je nadležan općinski sud (čl. 18. t. 1. Zakona o sudovima⁵²), dok je mjesno nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za dijete (čl. 480. ObZ-a 2015.). U sklopu prava na pristup sudu i potrebe učinkovitog vođenja ostavinskog postupka, značajno je istaknuti da prema ObZ-u 2015. ne postoji obveza sudjelovanja stranaka u postupku obveznog savjetovanja prije pokretanja sudskog postupka radi davanja odobrenja suda za zastupanje dijete u vezi s njegovom vrjednijom imovinom i imovinskim pravima, među ostalim, prigodom raspolaganja nasljedstvom djeteta.⁵³ U stvarima u kojima se odlučuje o davanju odo-

48 Županijski sud u Puli, Gž Ob-25/2016 od 9. veljače 2016. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 106.

49 Županijski sud u Splitu, Gž Ob-439/2016 od 18. listopada 2016. – odluka cit. prema Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 106.

50 Vidi *ibid.*

51 *Ibid.*

52 Zakon o sudovima iz 2013. godine, NN RH, 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016, 67/2018, 126/2019, 130//2020, 21/2022, 60/2022, 16/2023.

53 Za slučajeve kad postoji obveza sudjelovanja u postupku obveznog savjetovanja koji prethodi sudskom postupku, vidi rješenja iz čl. 481. te čl. 329. st. 1. ObZ-a 2015. Vidi više u Rešetar, Branka, *op. cit.* (bilj. 5), str. 1108-1109.; vidi i Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 524-525.

brenja za zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima djeteta, naglašeno je istražno načelo (čl. 350., čl. 440. ObZ-a 2015.). Sud će i u postupcima u kojima je određeno održavanje usmene rasprave uzeti u obzir i sve ono što je izneseno izvan rasprave (čl. 440. st. 4. reč. 1. ObZ-a 2015.). Sud može i izvan rasprave izvoditi dokaze, strankama nalagati da dopune svoje navode te poduzimati druge procesne radnje (čl. 440. st. 4. reč. 2. ObZ-a 2015.). Ako smatra da je nužno da se stranka sasluša, da predoči neku ispravu ili da omogući razgledavanje predmeta uvidaja koji se nalazi u njezinu posjedu, sud protiv te stranke može primijeniti prisilna sredstva ako se ona bez opravdanog razloga ne odazove pozivu ili ne postupi po traženju suda (čl. 440. st. 5. ObZ-a 2015.).⁵⁴

3.4. ODLUKA SUDA

U postupku radi davanja odobrenja za zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom i imovinskim pravima sud odlučuje rješenjem (čl. 442. st. 1. ObZ-a 2015.). Djelotvornost rješenja u postupku nastupa kad ono postane pravomoćno (čl. 444. st. 1. ObZ-a 2015.). Međutim, sud bi mogao odrediti da djelotvornost rješenja nastupa prije njegove pravomoćnosti ako je to potrebno radi zaštite dobiti djeteta (čl. 444. st. 2. ObZ-a 2015.), uzimajući u obzir i okolnost da je ostavinski postupak u kojem se dijete javilo kao stranka već aktualan.⁵⁵

U situacijama prijepora između roditelja koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb i imaju pravo i dužnost zastupati dijete, prigodom raspolaganja vrjednijom imovinom i imovinskim pravima (poput davanja nasljedničkih izjava), sud će u rješenju, prvo, odlučiti koji će od roditelja u toj imovinskoj stvari (u ostavinskom postupku) zastupati dijete te, potom, prema okolnostima slučaja, odlučiti i o davanju odobrenja za zastupanje djeteta (poput davanja odobrenja na određenu nasljedničku izjavu) (*arg ex* čl. 101. st. 5. ObZ-a 2015.).

Rješenje u postupku davanja odobrenja za zastupanje u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima djeteta, može se pobijati prema općim pravila koja su u ObZ-u 2015. sadržana za sve izvanparnične postupke koji se tim Zakonom uređuju.⁵⁶

54 Riječ je o prisilnim sredstvima u izvanparničnom postupku koja su primjerice određena u čl. 441. ObZ-a 2015. Slična rješenja sadržana su u austrijskom izvanparničnom postupku (vidi § 79. austrijskog Saveznog zakona o sudskom postupku u izvanparničnim pravnim stvarima (*Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen, Außerstreitgesetz*) iz 2003. godine, BGBl I 2003/111. Za austrijsku doktrinu vidi Rechberger, Walter H., *Kommentar zum Außerstreitgesetz*, Wien/New York: Springer, 2006., str. 222. O hrvatskom uređenju vidi više u Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 374-375.

55 Usp. Aras Kramar, *op. cit.* (bilj. 6), str. 379.

56 Opće odredbe o žalbi za izvanparnične postupke sadržane su u čl. 445. te čl. 446. ObZ-a 2015. Tomu treba pridodati odredbe

4. (PROCESNO)PRAVNI ASPEKTI SUDJELOVANJA DJETETA KAO NASLJEDNIKA U PREDMETIMA S PREKOGRANIČNIM ELEMENTOM

Pri razmatranju položaja djeteta kao nasljednika u ostavinskom postupku s prekograničnim elementom, bitno je istaknuti nekoliko okolnosti. Prvo, pravo uobičajenog boravišta djeteta primjenjuje se (u načelu) kao mjerodavno za pitanja roditeljske odgovornosti i njezina ostvarivanja, odnosno kao relevantno za aspekte zastupanja djeteta u ostavinskom postupku.⁵⁷ Drugo, nadležnost u predmetima roditeljske odgovornosti (u načelu) ima država članica djetetova uobičajenog boravišta u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2019/1111.⁵⁸ S druge strane, na području nasljeđivanja u europskom kontekstu, kako za određivanje mjerodavnog prava⁵⁹ tako i

relevantne za izvanredne pravne lijekove, koje su sadržane u čl. 447. te čl. 448. ObZ-a 2015. Pritom se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZPP-a (čl. 346. ObZ-a 2015.).

57 Vidi odredbu čl. 15. do čl. 17. Haške konvencije iz 1996. Međutim, specijalni oblici sposobnosti na području nasljeđivanja potpadaju pod područje primjene Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju. Vidi čl. 23. st. 2. t. c) o sposobnosti nasljeđivanja; čl. 26. st. 1. t. a) o sposobnosti osobe koja raspolaže imovinom zbog smrti za takvo raspolaganje; čl. 26. st. 1. t. b) Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju o posebnim razlozima koji zabranjuju osobi koja raspolaže raspolaganje u korist određenih osoba ili koji zabranjuju osobi stjecanje imovine za nasljeđivanje od osobe koja raspolaže. Popescu, Dan Andrei, *Guide on international private law in successions matters*, Alina Chițeală – Onești: Magic Print, 2014., str. 13-14.

58 Vidi odredbu čl. 7. Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111. I prethodna Uredba, Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti, kojom se ukida Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL EU, L 338, 23. 12. 2003.; u daljnjem tekstu: Uredba II *bis*) prihvaćala je koncept uobičajenog boravišta djeteta kao odlučujući. U sklopu evaluacije primjene Uredbe II *bis* iznesena su otvorena pitanja u ocjeni uobičajenog boravišta kao opće poveznice. Tako European Commission, *Study on the assessment of the Regulation (EC) No 2201/2003 and the policy options for its amendment; Final report; Analytical Annexes*, Brussels: European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, May 2015, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/924728ec-9148-11e8-8bc1-01aa75ed71a1>, pristup 15. 5. 2023., str. 26. Međutim, i nova Uredba (EU) 2019/1111 ne određuje konstitutivne elemente koje treba uzeti u obzir kod određivanja uobičajenog boravišta. S druge strane, Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju izriječno navodi koje elemente treba uzeti u obzir prilikom ocjene uobičajenog boravišta ostavitelja (vidi t. 23. i t. 24. Preambule Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju). Za praksu Suda EU-a koja se razvila po pitanju uobičajenog boravišta vidi *infra ad* bilj. 61.

59 Vidi odredbu čl. 21. st. 1. te čl. 23. Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju. Načelo na kojem se temelji Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju je načelo jedinstva ostavine. Stoga sud države članice uobičajenog boravišta ostavitelja bi trebao raspravljati o cjelokupnoj ostavini (nekretnine, pokretnine), neovisno o tome gdje se ona nalazi (u drugoj državi članici ili u trećoj državi), i to prema pravu njegova uobičajenog boravišta u trenutku smrti (*lex fori*). Vidi t. 27. te t. 37. Preambule Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju. Vidi i Popescu, *op. cit.* (bilj. 57), str. 39-42.; Dutta, Anatol, „Novo međunarodno nasljedno pravo Evropske unije – prvo čitanje Uredbe o nasljednom pravu”, *Nova pravna revija*, br. 2 (2013), str. 14-15. Značajno je i drugo načelo Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, i to njezina univerzalna primjena. Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju se primjenjuje i u onim predmetima nasljeđivanja kada je mjerodavno pravo u skladu s njezinim rješenjima pravo treće države. Vidi odredbu čl. 20. Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju. Vidi i Vassilakakis,

pitanje nadležnosti Uredbom (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, prihvaćeno je kao odlučujući kriterij uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku njegove smrti.⁶⁰

Opća nadležnost, kako u Uredbi Vijeća (EU) 2019/1111 tako i Uredbi (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, određena je poveznicom uobičajenog boravišta koja je česta u europskim izvorima te bi trebala osigurati postojanje stvarne veze između predmeta roditeljske odgovornosti, odnosno nasljeđivanja te države članice u kojoj postoji nadležnost.⁶¹ Polazeći od *supra* navedenih postavka, u procesno-pravnim situacijama ostavinskog postupka koji se vodi u državi članici koja nije država članica djetetova uobičajenog boravišta, sud države članice koji vodi ostavinski postupak⁶² mora voditi računa o pravu uobičajenog boravišta djeteta kao nasljednika kako bi utvrdio pretpostavke valjanosti pojedinih pravnih radnji i poslova koje poduzima njegov zakonski zastupnik, u prvom redu davanja izjave o prihvaćanju nasljedstva, davanja izjave o odricanju od nasljedstva, raspolaganja naslijednom imovinom u ime djeteta, zaključenja sporazuma oko njezine podjele i sl. Pritom se uređenja država članica Europske unije razlikuju po pitanju zahtjeva valjanosti radnji i poslova koje poduzima zastupnik djeteta u ostavinskom postupku.⁶³ Mo-

gući su, primjerice, i slučajevi kad pravo države članice uobičajenog boravišta ostavitelja propisuje pravo djeteta kao nasljednika da se odrekne od nasljedstva. S druge strane, pravo države članice djetetova uobičajenog boravišta ne predviđa tu mogućnost. Na kompleksnost (procesno)pravnog položaja djeteta u ostavinskom postupku u europskom kontekstu, među ostalim, ukazuje i praksa Suda Europske unije.

U predmetu C-404/14, *Matoušková*, Sud Europske unije razvio je shvaćanje prema kojemu je odobrenje sporazuma o raspodjeli nasljedstva, a koji u ime i za račun maloljetnih nasljednika (potomaka) sklopi njihov skrbnik, mjera koja se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti te potpada pod područje primjene Uredbe br. 2201/2003 o bračnim sporovima i pitanjima roditeljske odgovornosti.⁶⁴ ⁶⁵ Stoga nije riječ, naglašava Sud, o mjeri koja se odnosi na nasljeđivanje i kao takva ulazi u područje primjene Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju.⁶⁶

Odlukom od 27. travnja 2010. godine *Městský soud v Brně* (Općinski sud u Brnu) pokrenuo je ostavinski postupak iza ostaviteljice koja je preminula u Nizozemskoj.⁶⁷ *M. Matoušková*, javni bilježnik, bila je u svojstvu sudskog povjerenika zadužena za izvršenje radnji u ostavinskom postupku.⁶⁸ U tom je predmetu javni bilježnik zaključio da je ostaviteljica bila češka državljanka, koja je u trenutku smrti imala boravište u Brnu u Češkoj Republici.⁶⁹ S druge strane, suprug ostaviteljice i njihovo dvoje maloljetne djece imali su boravište u Nizozemskoj.⁷⁰ *Městský soud v Brně* (Općinski sud u Brnu), radi izbjegavanja mogućeg sukoba interesa među nasljednicima, postavio je privremenog skrbnika maloljetnim nasljednicima (djeci), i to u skladu s češkim pravom.⁷¹ Bitno je istaknuti i da su nasljednici dana 14. srpnja 2011. godine sklopili sporazum o raspodjeli nasljedstva.⁷²

Javni bilježnik je sporazum o raspodjeli nasljedstva dostavio sucu nadležnom za skrbništvo, vodeći se okolnošću da su dvije stranke sporazuma bile maloljetni potomci.⁷³ Sud nadležan za

Evangelos „The choice of the law applicable to the succession under Regulation 650/2012 – An outline“, *Analí Pravnog fakulteta Univezitetu u Zenici* 9, br. 18 (2016), str. 224.

60 V. čl. 4. Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju

61 Za praksu Suda EU-a koja se razvila u odnosu na elemente koje bi nadležno tijelo trebalo uzeti u obzir pri utvrđivanju uobičajenog boravišta, vidi Presudu od 2. travnja 2009., A, C-523/07, EU:C:2009:225, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531>, pristup 12. 5. 2023.; Presudu od 22. prosinca 2010., *Mercredi v. Chaffe*, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83470&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531>, pristup 12. 5. 2023. Za poimanje uobičajenog boravišta u sklopu Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, vidi t. 23. i t. 24. Preambule Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju.

62 Uredbom (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju autonomno je definiran pojam sud u sklopu područja njezine primjene. Pritom je prihvaćen širok koncept njegova određivanja. „Sud“ obuhvaća ne samo sudove u užem smislu riječi nego i sva ostala tijela i pravne stručnjake (poput javnih bilježnika ili registarskih ureda) s nadležnošću u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s prenesenim ovlastima od strane pravosudnog tijela ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela, uz uvjet da takva druga tijela i pravni stručnjaci jamče nepristranost i pravo svih stranaka na saslušanje i pod uvjetom da njihove odluke prema pravu države članice u kojoj djeluju (a) mogu biti predmet žalbe ili revizije od strane pravosudnog tijela te (b) imaju sličnu valjanost i učinak kao i odluka pravosudnog tijela u istoj stvari (t. 20. Preambule te čl. 3. st. 2. Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju). Vidi i Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, Hamburg, 26. 3. 2010., str. 32-33; Popescu, *op. cit.* (bilj. 57), str. 30-32.

63 Vidi izvješća pojedinih europskih država o roditeljskoj odgovornosti i njezinu ostvarivanju, koja su objavljena na stranici

Komisije za europsko obiteljsko pravo, <http://ceflonline.net/parental-responsibility-reports-by-jurisdiction/>, chrome-extension://efaidnbmnnnibpccajpcglclefindmkaj/http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-PR-English.pdf, pristup 15. 5. 2023.

64 Presuda od 6. listopada 2015., *Matoušková*, C-404/14, EU:C:2015:653, *op. cit.* (bilj. 15).

65 U predmetu je riječ o prijašnjoj Uredbi Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i ovrsci odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti, *op. cit.* (bilj. 58).

66 Tako u Presudi od 6. listopada 2015., *Matoušková*, C-404/14, EU:C:2015:653, *op. cit.* (bilj. 15).

67 Vidi u *ibid.*

68 *Ibid.*

69 Vidi u *ibid.*

70 *Ibid.*

71 Vidi u *ibid.*

72 *Ibid.*

73 Vidi u *ibid.*

skrbništvo vratio je spis javnom bilježniku, otvarajući pitanje nadležnosti, s obrazloženjem da su maloljetni potomci već dugo boravili izvan Češke Republike.⁷⁴ U tim se okolnostima javni bilježnik izravno obratio *Nejvyššíje soudu* (Vrhovnom sudu) zahtijevajući od njega da odredi koji je sud mjesno nadležan za odobravanje sporazuma o raspodjeli nasljedstva.⁷⁵ Međutim, taj je sud smatrao potrebnim zatražiti tumačenje Suda EU o odnosu Uredbe br. 2201/2003 te Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju.⁷⁶

U drugom predmetu C-565/16, *Saponaro*, Sud Europske unije izrazio je shvaćanje da pitanje odobrenja izjave o odricanju od nasljedstva koju daju roditelji maloljetnog djeteta pripada području primjene Uredbe br. 2201/2003 o bračnim sporovima i pitanjima roditeljske odgovornosti.⁷⁷ U tom su predmetu roditelji maloljetnog djeteta, koji s djetetom uobičajeno borave u jednoj državi članici (Italiji), u ime tog djeteta podnijeli zahtjev za odobrenje odricanja od nasljedstva pred sudom druge države članice (Grčka), i to sudom države članice koja je bila nadležna za predmet nasljeđivanja prema uobičajenom boravištu ostavitelja u trenutku smrti (vidi i čl. 12. st. 3. t. b) Uredbe 2201/2003⁷⁸).⁷⁹ Sud EU bio je shvaćanja da zajedničko podnošenje zahtjeva od strane roditelja djeteta sudu (druge države članice) predstavlja njihov nedvosmislen izbor tog suda.⁸⁰ Usto, da je državni odvjetnik koji je u skladu s nacionalnim pravom, po zakonu stranka u postupku koji su roditelji pokrenuli, ujedno i stranka u postupku u smislu odredbe čl. 12. st. 3. t. b) Uredbe 2201/2003.⁸¹ Stoga je shvaćanje Suda da je možebitno protivljenje te stranke (državnog odvjetnika) izboru suda koji su izvršili roditelji djeteta relevantno u smislu Uredbe 2201/2003.⁸² Dalje, Sud zaključuje da je takva prorogacija nadležnosti koju su izvršili roditelji u interesu djeteta, uzimajući u obzir okolnosti da su se boravište ostavitelja u trenutku njegove smrti, njegova imovina koja je

predmet nasljeđivanja te obveze koje su je teretile nalazili u toj državi članici izabranog suda.⁸³ Među ostalim, Sud naglašava izostanak okolnosti kojima bi se moglo dokazati da bi prorogacija nadležnosti mogla štetno utjecati na djetetov položaj.⁸⁴

Okolnost da je (u načelu) sud države članice djetetova uobičajenog boravišta nadležan za predmete roditeljske odgovornosti⁸⁵, i to po *lex fori*, u kontekstu ostavinskog postupka koji je u tijeku u drugoj državi članici u kojem se dijete javlja kao nasljednik, utječe ne samo na trajanje i učinkovitost ostavinskog postupka već i na prava djeteta kao nasljednika. Tako protekom vremena zbog čekanja na odgovarajuću odluku suda države članice uobičajenog boravišta djeteta povezanu s pitanjima roditeljske odgovornosti, ako je ostavina opterećena dugovima, njihov iznos raste i sl. Donošenjem nove Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111 o nadležnosti u predmetima roditeljske odgovornosti problem je, čini se, samo djelomično riješen.

Prema odredbi čl. 16. st. 1. Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111, ako ishod postupka o pitanju koje nije obuhvaćeno područjem primjene te Uredbe pred sudom države članice ovisi o odluci o prethodnom pitanju povezanom s roditeljskom odgovornošću, sud u toj državi članici može odlučiti o tom pitanju za potrebe tog postupka čak i ako ta država članica nije nadležna na temelju Uredbe (EU) 2019/1111. Odluka o prethodnom pitanju u opisanoj situaciji ima učinke samo u postupku u kojem je ta odluka donesena (čl. 16. st. 2. Uredbe (EU) 2019/1111). Usto, prema odredbi st. 3. čl. 16. Uredbe (EU) 2019/1111, ako je za valjanost pravnog akta koji je izvršen ili treba biti izvršen u ime djeteta u ostavinskom postupku pred sudom države članice potrebno dopuštenje ili odobrenje suda, sud u toj državi članici može odlučiti hoće li dopustiti ili odobriti takav pravni akt, čak i ako nije nadležan na temelju Uredbe (EU) 2019/1111.

Stoga nakon donošenja nove Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111 u predmetima roditeljske odgovornosti sud države članice u kojoj se vodi ostavinski postupak može kao o prethodnom pitanju odlučiti o pojedinim (procesno)pravnim aspektima položaja djeteta koje se javlja kao nasljednik u postupku (primjerice imenovati djetetu zastupnika), i to s

74 *Ibid.*

75 *Ibid.*

76 U predmetu je suprug ostaviteljice u okviru ostavinskog postupka pred javnim bilježnikom kao novu činjenicu naveo da je ostaviteljica u trenutku smrti imala stvarno boravište u Nizozemskoj, a da je u Češkoj Republici imala samo formalno, registrirano boravište. Uz to, da je u Nizozemskoj već bio u tijeku ostavinski postupak. Vidi više u *ibid.*

77 Presuda od 19. travnja 2018., *Saponaro*, C-565/16, EU:C:2018:265, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=4F5A4615878E5124BD8DC5E411231D32?ext=&docid=201260&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1649968>, pristup 15. 5. 2023.

78 U predmetu je riječ o prijašnjoj Uredbi Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti, *op. cit.* (bilj. 58).

79 Presuda od 19. travnja 2018., *Saponaro*, C-565/16, EU:C:2018:265, *op. cit.* (bilj. 77).

80 Vidi u *ibid.*

81 *Ibid.*

82 Vidi u *ibid.*

83 Vidi u *ibid.*

84 *Ibid.*

85 U sklopu Uredbe (EU) 2019/1111 pojam sud podrazumijeva bilo koje tijelo u državama članicama nadležno u stvarima obuhvaćenima područjem primjene te Uredbe (čl. 2. st. 2. t. 1. Uredbe (EU) 2019/1111). Tomu treba pridodati i određenje iz t. 14. Preambule Uredbe (EU) 2019/1111, prema kojemu sud obuhvaća i upravna tijela ili druga tijela i osobe, poput javnih bilježnika, koji ostvaruju nadležnost u određenim bračnim predmetima ili predmetima roditeljske odgovornosti. Naglašeno je da tom pojmu (sud) treba dati široko značenje, izrijekom upućujući na praksu koju je razvio Sud Europske unije (t. 14. Preambule Uredbe (EU) 2019/1111). Vidi i *supra ad bilj.* 62.

učinkom samo za taj postupak.⁸⁶ Pritom se odredbom čl. 16. st. 4. Uredbe (EU) 2019/1111 izriječno upućuje na odgovarajuću primjenu pravila iz čl. 15. st. 2. Uredbe, prema kojemu sud koji je poduzeo mjeru⁸⁷ obavješćuje bez odgode sud ili nadležno tijelo države članice koje je nadležno (u načelu) prema uobičajenom boravištu djeteta (čl. 7. Uredbe), odnosno, prema potrebi, bilo koji sud države članice koji izvršava stvarnu nadležnost na temelju Uredbe, izravno (čl. 86. Uredbe) ili putem središnjih tijela (iz čl. 76. Uredbe (EU) 2019/1111). Usto, propisana je i nadležnost suda države članice u kojoj se vodi ostavinski postupak, posebice za davanje dopuštenja, odnosno odobrenja za valjanost pravnog akta koji je izvršen ili treba biti izvršen u ime djeteta u ostavinskom postupku (poput izjave o prihvaćanju ili odbijanju nasljedstva ili sporazuma među strankama o podjeli ostavine i sl.).⁸⁸ Međutim, nadležna tijela država članica koja vode ostavinski postupak i dalje bi, s ciljem olakšavanja nasljednopravnih situacija s prekograničnim elementom, trebala poznavati pravno uređenje drugih država članica i njihove zahtjeve valjanosti izjava i radnji zastupnika djeteta (poput nasljedničkih izjava) koje se javlja kao nasljednik u postupku.⁸⁹

5. ZAKLJUČAK

Pitanja koja se javljaju pri analizi (procesno)pravnog položaja djeteta kao nasljednika u ostavinskom postupku kompleksna su kako u domaćoj tako i u europskoj dimenziji. Ona su povezana s okolnošću da je riječ o stranci u postupku koja je poslovno, a

time i postupovno nesposobna. Stoga je potrebno odrediti tko zastupa dijete u ostavinskom postupku, uzimajući u obzir, u prvom redu, odgovarajuće odredbe o roditeljskoj skrbi i njezinu sadržaju te ostvarivanju, odnosno ograničenju u njezinu ostvarivanju iz obiteljskopravnog propisa. Upravo je područje roditeljske skrbi i njezina ostvarivanja, posebice u procesnopravnoj dimenziji, značajno reformirano donošenjem ObZ-a 2015.

Ako je dijete pod skrbništvom u skladu s odgovarajućim rješenjima ObZ-a 2015., (stalni) skrbnik zastupa dijete u poduzimanju poslova i radnji. Pri razmatranju (procesno)pravnog položaja djeteta u ostavinskom postupku, značajno je istaknuti da je skrbniku djeteta potrebno prethodno odobrenje Zavoda za poduzimanje važnije mjere u pogledu imovine djeteta. Polazeći od odredaba čl. 228. t. 3. te čl. 261. st. 2. ObZ-a 2015., treba uzeti u obzir da bi skrbniku djeteta bilo potrebno prethodno odobrenje Zavoda i za davanje odgovarajućih nasljedničkih izjava u ostavinskom postupku, poput odricanja od nasljedstva, ali i prihvaćanja nasljedstva koje je opterećeno dugovima.

S druge strane, u slučajevima kad roditelj(i) ostvaruje(u) roditeljsku skrb i zastupa(ju) dijete, rješenjima ObZ-a 2015. propisana je sudska nadležnost za davanje odobrenja ako je riječ o važnijim radnjama zastupanja, među ostalim, prigodom raspolaganja nasljedstvom. U novopropisanom izvanparničnom postupku sud bi trebao dati odobrenje kako bi zastupanje djeteta od strane roditelja koji ostvaruje(u) roditeljsku skrb bilo valjano. Stoga bi ostavinski sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda u ostavinskom postupku, mogao povući pravne posljedice iz odgovarajuće izjave, odnosno radnje skrbnika ili roditelja kao zastupnika djeteta o odricanju od nasljedstva, ali treba uzeti u obzir i prihvaćanja nasljedstva opterećenog dugovima, samo ako bi zastupnik podnio i odgovarajuće odobrenje Zavoda, odnosno, ako je riječ o zastupanju od strane roditelja, suda.

Različiti procesnopravni tretmani radnji zastupanja u slučajevima ako dijete zastupa roditelj(i) ili skrbnik po pitanju tijela, odnosno osobe koja daje odobrenje, treba napomenuti, mogući su izvor različitih praksi. To bi vrijedilo (i) po pitanju kriterija koji se uzimaju u obzir pri ocjeni prava i interesa djeteta kod odricanja od nasljedstva te prihvaćanja nasljedstva opterećenog dugovima. *Pro futuro*, trebalo bi ujednačiti procesnopravni tretman izjava i radnji zakonskih zastupnika djeteta, općenito, u pogledu vrjednije imovine i prava, posebice po pitanju zastupanja u različitim vrstama postupaka imovinskopravne prirode. Pritom bi trebalo početi od jamstava koja pruža sudski postupak te fleksibilnosti izvanparničnog postupka po pitanju dokaznih sredstava i njihova izvođenja.

Kao što je u radu istaknuto, javila se praksa u

⁸⁶ Tako je izrijekom određeno u t. 32. Preambule Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111, koja govori o „skrbniku *ad litem*“ za potrebe ostavinskog postupka u tijeku. Vidi i Carpaneto, „Impact of the Best Interests of the Child on the Brussels II ter Regulation“, u Bergamini, E.; Ragni, C. (eds.), *Fundamental Rights and Best Interests of the Child in Transnational Families*, Cambridge/Antwerp/Chicago: Intersentia, 2019., str. 271.; de Sousa Gonçalves, Anabela Susana, „The Recast of the Regulation on Jurisdiction, the Recognition and Enforcement of Decisions in Matrimonial Matters and the Matters of Parental responsibility (Brussels IIb)“, *JusGov Research Paper Series*, No 2021/04, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4027566, pristup 15. 5. 2023.

⁸⁷ U odredbi čl. 15. Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111 riječ je o poduzimanju privremenih, uključujući zaštitnih mjera, u hitnim slučajevima, od strane suda države članice, pa i onda ako je (inače) nadležan sud druge države članice, i to mjera koje su dostupne u okviru prava te države članice (*lex fori*) u pogledu djeteta koje se nalazi u toj državi članici ili imovine koja pripada djetetu, a nalazi se u toj državi članici.

⁸⁸ Tako vidi t. 33. Preambule Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111.

⁸⁹ Sud države članice koja je nadležna za predmet nasljeđivanja u skladu s Uredbom (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, odredit će mjerodavno pravo prema rješenjima sadržanim u čl. 15. Haške konvencije iz 1996. Vidi t. 92. Preambule Uredbe (EU) 2019/1111. Tako vidi i European Commission, *Practice Guide for the application of the Brussels IIb Regulation*, Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2022., [chrome-extension://efaidnbmninnbpcjpcglclefndmkaj/https://aldricus.giustizia.it/wp-content/uploads/2022/09/Practice-Guide-for-the-application-of-the-Brussels-IIb-Regulation_EU_EN.pdf](https://efaidnbmninnbpcjpcglclefndmkaj/https://aldricus.giustizia.it/wp-content/uploads/2022/09/Practice-Guide-for-the-application-of-the-Brussels-IIb-Regulation_EU_EN.pdf), pristup 15. 5. 2023., str. 53.

prilog imenovanja posebnog skrbnika djetetu u izvanparničnom postupku radi davanja odobrenja njegovu roditelju za davanje nasljedničke izjave u ime djeteta tijekom ostavinskog postupka. Međutim, trebalo bi dodati da bi isti razlozi, potreba zaštitite dobrobiti djeteta, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, mogli govoriti i u prilog imenovanju posebnog skrbnika za poduzimanje radnji tijekom ostavinskog postupka u ime i za račun djeteta. U tim slučajevima zastupanja djeteta putem posebnog skrbnika, a u vezi s davanjem odobrenja za zastupanje, odnosno davanjem nasljedničkih izjava u ostavinskom postupku te, općenito, tijekom ostavinskog postupka, može biti riječ i o posebnom skrbniku koji nije zaposlenik Centra za posebno skrbništvo (*arg. ex:* čl. 240. st. 1. t. 8. te st. 6. do st. 7. ObZ-a 2015.).

Pri analizi situacija zastupanja djeteta u ostavinskom postupku putem instituta skrbništva, i to posebnog skrbnika, treba primijetiti da ObZ 2015. ni izriekom ni upućivanjem na odgovarajuću primjenu odredaba koje bi vrijedile za skrbništvo (za djecu) i (stalnog) skrbnika, ne postavlja zahtjev posebnog prethodnog odobrenja posebnog skrbnika za davanje određenih važnijih izjava i radnji u pogledu imovine. Čini se da bi trebalo prihvatiti shvaćanje da bi rješenje kojim je posebni skrbnik imenovan te kojim je određen opseg njegovih ovlasti i dužnosti treba izriekom određivati i pitanje davanja nasljedničkih izjava u kontekstu zastupanja djeteta u ostavinskom postupku za koji je taj posebni skrbnik i imenovan (*arg. ex* čl. 242. st. 1. i 2. ObZ-a 2015.).

Interesantno je (i) pitanje bi li javni bilježnik kao povjerenik suda mogao djetetu imenovati privremenog zastupnika (*curator ad litem*) u sklopu ostavinskog postupka u kojem sudjeluje dijete kao stranaka, pod pretpostavkama koje su inače određene ZPP-om, a koji se primjenjuje na odgovarajući način (čl. 175. st. 2. ZN-a). Polazeći od odgovarajuće primjene rješenja čl. 84. i čl. 85. ZPP-a, treba uzeti u obzir kako bi pod općom pretpostavkom da će postupak postavljanja skrbnika djetetu trajati dugo, tako da bi zbog toga za njega i/ili druge sudionike ostavinskog postupka mogle nastati štetne posljedice, javni bilježnik kao povjerenik suda morao moći postaviti privremenog zastupnika te o tome obavijestiti Zavod. Tomu treba pridodati shvaćanje prema kojemu Zavod prema tako postavljenom privremenom zastupniku ima sve ovlasti kao i prema skrbniku kojeg je sam imenovao, među ostalim, ovlast da mu posebnim rješenjem precizira opseg ovlasti i dužnosti u ostavinskom postupku (poput ovlasti davanja nasljedničkih izjava).

U europskom kontekstu, opća nadležnost u sklopu Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111 u predmetima roditeljske odgovornosti, a tako i Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, određena je poveznicom

uobičajenog boravišta koja je česta u europskim izvorima te bi trebala osigurati postojanje stvarne veze između predmeta roditeljske odgovornosti, odnosno predmeta nasljeđivanja te države članice u kojoj postoji nadležnost. Ta poveznica uobičajenog boravišta bitna je i za određivanje mjerodavnog prava kako u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću u sklopu Haške konvencije iz 1996. godine tako i prava nasljeđivanja u sklopu Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju.

Polazeći od istaknutih postavki europskih uredbi i Haške konvencije iz 1996. godine, u procesno-pravnim situacijama ostavinskog postupka koji se vodi u državi članici koja nije država članica djetetova uobičajenog boravišta, sud države članice koji vodi ostavinski postupak mora voditi računa o pravu uobičajenog boravišta djeteta kao nasljednika kako bi se utvrdile pretpostavke valjanosti pojedinih pravnih radnji i poslova koje poduzima njegov zakonski zastupnik, u prvom redu davanja izjave o prihvaćanju nasljedstva, davanja izjave o odricanju od nasljedstva, raspolaganja naslijednom imovinom u ime djeteta, zaključenja sporazuma oko njezine podjele i sl. Pritom se uređenja država članica Europske unije razlikuju po pitanju zahtjeva valjanosti radnji i poslova koje poduzima zastupnik djeteta u ostavinskom postupku. Na kompleksnost problema u nasljednopravnim situacijama s prekograničnim elementom ukazuje i Sud Europske unije, u predmetima *Matoušková* te *Saponaro*.

Okolnost da je (u načelu) sud države članice djetetova uobičajenog boravišta nadležan za predmete roditeljske odgovornosti, i to po *lex fori*, u kontekstu ostavinskog postupka koji je u tijeku u drugoj državi članici u kojem se dijete javlja kao nasljednik, utječe ne samo na trajanje i učinkovitost ostavinskog postupka već i na prava djeteta kao nasljednika. Tako protekom vremena zbog čekanja na odgovarajuću odluku suda države članice uobičajenog boravišta djeteta povezanu s pitanjima roditeljske odgovornosti, ako je ostavina opterećena dugovima, njihov iznos raste. Tomu treba pridodati pitanje trenutka do kojeg se nasljednik tijekom ostavinskog postupka može odreći nasljedstva i sl.

Donošenjem nove Uredbe Vijeća (EU) 2019/1111 o nadležnosti u predmetima roditeljske odgovornosti problem je, čini se, samo djelomično riješen. Nakon donošenja nove Uredbe (EU) 2019/1111 u predmetima roditeljske odgovornosti, sud države članice u kojoj se vodi ostavinski postupak može kao o prethodnom pitanju odlučiti o pojedinim (procesno)pravnim aspektima položaja djeteta koje se javlja kao nasljednik u postupku (poput imenovanja zastupnika djetetu) s učinkom samo za taj postupak (čl. 16. st. 1. i st. 2. Uredbe (EU) 2019/1111). Pritom se odredbom čl. 16. st. 4. Ured-

be (EU) 2019/1111 izrijekom upućuje na odgovarajuću primjenu pravila iz čl. 15. st. 2. Uredbe, prema kojemu sud koji je poduzeo mjeru obavlja bez odgode sud ili nadležno tijelo države članice koje je nadležno (u načelu) prema uobičajenom boravištu djeteta (čl. 7. Uredbe), odnosno, prema potrebi, bilo koji sud države članice koji izvršava stvarnu nadležnost na temelju ove Uredbe, izravno (čl. 86. Uredbe) ili putem središnjih tijela (iz čl. 76. Uredbe (EU) 2019/1111).

Značajno je rješenje iz čl. 16. st. 3. Uredbe (EU) 2019/1111 o nadležnosti suda države članice u kojoj se vodi ostavinski postupak za davanje dopuštenja, odnosno odobrenja za valjanost pravnog akta koji je izvršen ili treba biti izvršen u ime djeteta u ostavinskom postupku (poput izjave o prihvaćanju ili odbijanju nasljedstva ili sporazuma među strankama o podjeli ostavine i sl.). Međutim, nadležna tijela država članica koja vode ostavinski postupak i dalje bi, s ciljem olakšavanja nasljednopravnih situacija s prekograničnim elementom, trebala poznavati pravno uređenje drugih država članica i njihove zahtjeve valjanosti izjava i radnji zastupnika djeteta (poput nasljedničkih izjava) koje se javlja kao nasljednik u postupku, polazeći od određivanja mjerodavnog prava prema odredbi čl. 15. Haške konvencije iz 1996. Stoga je bitna razmjena podataka i suradnja država članica s ciljem učinkovitog vođenja i postupanja u predmetima nasljeđivanja.

(PROCEDURAL) POSITION OF CHILDREN AS HEIRS IN MATTERS OF SUCCESSION – CROATIAN AND EUROPEAN CONTEXT

SUMMARY

The paper discusses the procedural aspects of the child's participation as an heir in matters of succession. In the second part of the paper, which follows the introduction, different procedural situations of child representation are analysed, namely when only one parent exercises parental care due to the death of the other parent, or when a parent exercises parental care independently based on a court decision, when both parents jointly exercise parental care and the situation when the child is represented by a (permanent) guardian. In this context, the issue of appointing a special guardian for the child, and in the case of joint parental care, the non-contentious procedure in which the court determines who will represent the child, are also analysed, taking into account court practice. The third part of the paper contains a discussion on making a declaration concerning the acceptance or waiver of the succession in the name and on behalf of the child, and on the non-contentious procedure for granting permission to the parent(s) to represent the child in matters related to her/his valuable property or property rights. The (procedural) analysis of the participation of a child as an heir in matters of succession with a cross-border element is contained in the fourth part of the paper. This section discusses the doubts that arose in the application of Regulation (EU) No. 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic documents in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, and on the practice developed by the Court of Justice of the European Union. In the discussion of the European context of certain issues of the procedural position of the child as an heir, the novelties of the Council Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction, the recognition and enforcement of decisions in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, and on international child abduction (recast), are also analysed. The concluding part of the paper contains a synthesis of the main research results.

Keywords: *child, heir, representative, declaration concerning the acceptance or waiver of the succession, matters of succession, succession with a cross-border element.*

LITERATURA

1. Aras Kramar, Sladana, *Komentar Obiteljskog zakona; II. knjiga; Postupak pred sudom i prijelazne i završne odredbe*, Zagreb: Organizator, 2022.
2. Beaumont, P.; Holliday, J., „Recent Developments on the Meaning of „Habitual Residence“ in Alleged Child Abduction Cases“, u: Župan, M. (ur.), *Private International Law in the Jurisprudence of European Courts – Family at Focus*, Osijek: Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2015., str. 39-58.
3. Carpaneto, „Impact of the Best Interests of the Child on the Brussels II ter Regulation“, u Bergamini, E.; Ragni, C. (eds.), *Fundamental Rights and Best Interests of the Child in Transnational Families*, Cambridge/Antwerp/Chicago: Intersentia, 2019., str. 265-285.
4. de Sousa Gonçalves, Anabela Susana, „The Recast of the Regulation on Jurisdiction, the Recognition and Enforcement of Decisions in Matrimonial Matters and the Matters of Parental responsibility (Brussels IIb)“, *JusGov Research Paper Series*, No 2021/04, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4027566, pristup 15. 5. 2023.
5. Dika, Mihajlo, *Gradansko parnično pravo; Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku; IV. knjiga*, Zagreb: Narodne novine, 2008.
6. Dutta, Anatol, „Novo međunarodno nasljedno pravo Evropske unije – prvo čitanje Uredbe o nasljednom pravu“, *Nova pravna revija*, br. 2 (2013), str. 9-22.
7. European Commission, *Practice Guide for the application of the Brussels IIb Regulation*, Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2022., chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclcfndmkaj/https://aldricus.giustizia.it/wp-content/uploads/2022/09/Practice-Guide-for-the-application-of-the-Brussels-IIb-Regulation_EU_EN.pdf, pristup 15. 5. 2023.
8. European Commission, *Study on the assessment of the Regulation (EC) No 2201/2003 and the policy options for its amendment; Final report; Analytical Annexes*, Brussels: European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, May 2015, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/924728ec-9148-11e8-8bc1-01aa75ed71a1>, pristup 15. 5. 2023.
9. Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *Nasljedno pravo*, III. izd., Zagreb: Narodne novine, 2008.
10. Izvješća pojedinih država i načela Komisije za europsko obiteljsko pravo, <http://ceflonline.net/parental-responsibility-reports-by-jurisdiction/>, <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclcfndmkaj/http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-PR-English.pdf>, pristup 15. 5. 2023.
11. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, Hamburg, 26. 3. 2010.
12. Popescu, Dan Andrei, *Guide on international private law in successions matters*, Alina Chițeală – Onești: Magic Print, 2014.
13. Rechberger, Walter H., *Kommentar zum Außerstreitgesetz*, Wien/New York: Springer, 2006.
14. Rešetar, Branka, *Komentar Obiteljskog zakona; I. knjiga; Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*, Zagreb: Organizator, 2022.
15. Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, *Gradansko parnično procesno pravo*, 7. izd., Zagreb: Narodne novine, 2004.
16. Vassilakakis, Evangelos „The choice of the law applicable to the succession under Regulation 650/2012 – An outline“, *Anali Pravnog fakulteta Univeziteta u Zenici* 9, br. 18 (2016), str. 221-234.

Popis pravnih izvora

1. Austrijski Savezni zakona o sudskom postupku u izvanparničnim pravnim stvarima (*Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen, Außerstreitgesetz*) iz 2003. godine, BGBl I 2003/111.
2. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. godine, SL SFRJ, 15/1990; NN – MU RH, 12/1993, 20/1997, 4/1998, 13/1998, 5/2002 – Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativni protokol glede uključivanja djece u oružane sukobe, 7/2002, 2/2003, 2/2017 – Fakultativni protokol o postupku povodom pritužbi, 4/2017.
3. Obiteljski zakon iz 2015. godine, NN RH, 103/2015, 98/2019, 47/2020 – v. čl. 35. Zakona o Centru za posebno skrbništvo, 49/2023 – v. Odluku i Rješenje USRH, br. U-I-3941/2015 i dr. od 18. travnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca.
4. Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=C ELEX:32012R0650&from=EN>, pristup 12. 5. 2023.
5. Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti, te o međunarodnoj otmici djece (preinaka), SL EU 2019, L 178, 2. 7. 2019., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32019R1111>,

pristup 15. 5. 2023.

6. Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i ovrši odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti, kojom se ukida Uredba (EZ) br. 1347/2000, SL EU, L 338, 23. 12. 2003., <chrome-extension://efaidnbnmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R2201>, pristup 18. 5. 2023.

7. Zakon o Centru za posebno skrbništvo, NN RH, 47/2020.

8. Zakon o nasljeđivanju iz 2003. godine, NH RH, 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015, 14/2019.

9. Zakon o parničnom postupku, SL SFRJ, 4/1977 – 35/1991; NN RH, 26/1991, 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/2003, 88/2005 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/2007 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/2008, 96/2008 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/2008 – ispravak, 57/2011, 148/2011 – pročišćeni tekst, 25/2013, 89/2014 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/2019, 80/2022, 114/2022.

10. Zakon o potvrđivanju Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrši i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece, NN – MU RH, 5/2009, 8/2009.

11. Zakon o socijalnoj skrbi iz 2012., NN RH 33/2012, 46/2013.

12. Zakon o socijalnoj skrbi iz 2013. godine, NN RH 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017, 98/2019, 64/2020, 138/2020.

13. Zakon o socijalnoj skrbi iz 2022. godine, NN RH, 18/2022, 46/2022, 119/2022.

14. Zakon o sudovima iz 2013. godine, NN RH, 28/2013, 33/2015, 82/2015, 82/2016, 67/2018, 126/2019, 130//2020, 21/2022, 60/2022, 16/2023.

Sudska praksa

1. Presuda od 19. travnja 2018., *Saponaro*, C-565/16, EU:C:2018:265, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=4F5A4615878E5124BD8DC5E411231D32?text=&docid=201260&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1649968>, pristup 15. 5. 2023.

2. Presuda od 2. travnja 2009., A, C-523/07, EU:C:2009:225, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531>, pristup 12. 5. 2023.

3. Presuda od 22. prosinca 2010., *Mercredi v. Chaffe*, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83470&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531>, pristup 12. 5. 2023.

4. Presuda od 6. listopada 2015., *Matoušková*, C-404/14, EU:C:2015:653, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=169198&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12711558>, pristup 12. 5. 2023.

5. Županijski sud u Puli, Gž Ob-25/2016 od 9. veljače 2016.

6. Županijski sud u Puli, Gž Ob-3/2018.

7. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-439/2016 od 18. listopada 2016.

8. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-662/2016 od 5. prosinca 2016.

9. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-696/2016 od 17. siječnja 2017.

10. Županijski sud u Varaždinu, Gž Zk-470/2018-6 od 26. kolovoza 2019.